

‘Goed gedaan! Het verhaal heeft een titel’. Een onderzoek naar het verband tussen de schrijfvaardigheid van eerstejaars Pabostudenten en de feedback die zij geven op leerling-teksten

1. Aanleiding

De schrijfvaardigheid van leerlingen in het basisonderwijs verschilt enorm per leerling en per klas: de ene school levert kinderen af waarvan de schrijfvaardigheid heel goed is en bij de andere school is het niveau veel lager (Franssen & Aarnoutse 2003; Hoogeveen 2017; Janssen & van Weijen 2017; Krom e.a. 2004; Kuhlemeijer e.a. 2013; van Til e.a. 2014). Bouwer & Koster (2016) hebben hetzelfde gezien bij hun onderzoek. Verschillende klassen kregen dezelfde schrijfmethode aangeboden om uit te voeren, maar er waren grote verschillen in schrijfvaardigheid tussen de leerlingen van de verschillende klassen. Brouwer & Koster stelden dat de docent hier invloed op zou kunnen hebben en zij verzorgden daarom een training voor docenten, gericht op de vragen ‘wat is goed schrijfonderwijs?’ en ‘hoe breng ik deze kennis over naar leerlingen?’. Deze training leek ervoor te zorgen dat docenten vaardiger werden, maar grote verschillen tussen klassen bleven aanwezig.

Een effectief schrijfdidactisch principe is het geven van feedback. Om leerlingen verder te kunnen helpen met een tekst is feedback een mooi middel. De feedback van de leraar is essentieel, omdat leerlingen vaak niet zelf kunnen bepalen of hun tekst goed is (Kellogg 2008). Volgens Bogaerds-Hazenberg e.a. (2017) sluit leerkrachtfeedback nog te weinig aan bij de behoeften van leerlingen. Vaak geven leraren feedback op ‘spelling’ en ‘interpunctie’ (lagere-orde-feedback) en deze wordt directief verwoord. Dit soort feedback heeft geen invloed op de tekstkwaliteit. Het is van belang dat leraren hun feedback kort houden en zich richten op inhoud en structuur (hogere-orde-feedback). Daarnaast bleek uit hun onderzoek dat faciliterende feedback ertoe leidde dat leerlingen meer aanpassingen deden in hun tekst.

Veel onderzoek richt zich op de soorten feedback die gegeven worden en op de invloed van deze soorten feedback op de tekstkwaliteit (o.a. Bogaerds-Hazenberg e.a. 2017; Matsumura e.a. 2002). Het is interessant om in te zoomen op de leerkracht: wat is zijn eigen taalvaardigheidsniveau en in hoeverre hangt dit samen met de soort feedback die gegeven wordt? Kunnen leraren die betere teksten schrijven ook betere feedback geven? Als het antwoord 'ja' is, is het wellicht verstandig om schrijftrainingen te geven aan docenten in het primair onderwijs om de schrijfvaardigheid van leraren én leerlingen in het basisonderwijs te verbeteren.

2. Aanpak

Om te onderzoeken of het schrijfvaardigheidsniveau in relatie staat met de aard van de feedback die gegeven wordt op leerling=teksten is het materiaal verzameld van 44 eerstejaars Pabostudenten aan de Katholieke Pabo Zwolle (KPZ). Aan de KPZ krijgen studenten tijdens het vak 'Gemotiveerd lezen en stellen' les in het verzorgen van lessen. Verschillende didactische principes, 'het vijfphasenmodel' van Korstanje (2012), 'de taalronde' van Van Norden (2014) en de methode *Tekster* van Koster & Bouwer (2016) worden in deze lessen behandeld. Na de colleges over de didactische principes geven de studenten zelf een stelles in hun stageklas en verzamelen ze het leerling-materiaal. Uit alle geschreven leerling-teksten selecteren de studenten drie teksten op drie verschillende niveaus: een zwakke tekst, een gemiddelde tekst en een sterke tekst. Ze mogen hun keuze baseren op de tekstcriteria die ze de leerlingen hebben meegegeven en aan de hand van de beoordelingsschaal 'verhalen' van Bouwer & Koster (2016). De studenten moeten op de drie geselecteerde teksten hogere-orde-feedback en lagere-orde-feedback geven.

Per student bestaat het materiaal uit een zelfgeschreven verhaal en drie leerling-teksten van drie verschillende niveaus (incl. de bijbehorende feedback en beoordeling). Het eigen verhaal schrijven studenten voor het vak Professionele Ontwikkeling (PONT). Voor dit vak schrijven ze een narratief reflectieverslag. Dit verhaal wordt door twee hogeschooldocenten van de KPZ (Bouwer & van den Bergh 2015) beoordeeld. De beoordeling wordt gegeven aan de hand van genrecriteria die vooraf in het college gegeven zijn. Aan de hand van het niveau van de geschreven tekst zijn er drie groepen gemaakt: zwakke schrijvers, gemiddelde schrijvers en sterke schrijvers.

De studenten hebben feedback gegeven op drie verhalen van verschillend niveau. Er wordt onderzocht hoeveel hogere-orde- en lagere-orde-feedback gegeven wordt, waar de feedback geplaatst is en in hoeverre de feedback directief of faciliterend is. Deze punten komen overeen met het onderzoek van Bogaerds-Hazenberg e.a. (2017). Tot slot worden deze resultaten, het schrijfvaardigheidsniveau en de feedback die de studenten geven met elkaar in verband gebracht met behulp van SPSS. Met behulp van

een kruistabelanalyse zal een eventueel verband tussen de schrijfvaardigheid en de gegeven feedback aangetoond kunnen worden. Daarnaast zal de feedback van de studenten in detail bekeken worden om te bepalen of de feedback inhoudelijk goed is.

3. Resultaten

De drie groepen schrijvers geven op alle hogere-orde- en lagere-orde-aspecten feedback. Bij sterke en zwakke schrijvers is er een duidelijke tweedeling te zien tussen hogere-orde- en lagere-orde-feedback. Op hogere-orde-aspecten geven zij gemiddeld ongeveer 75% van de teksten feedback en op lagere-orde-aspecten ongeveer 30% van de teksten. Bij gemiddelde schrijvers is het verschil minder groot. Zij voorzien ongeveer 65% van de teksten van feedback op hogere-orde-aspecten en ongeveer 55% van de teksten krijgt feedback op lagere-orde-aspecten. Gemiddelde schrijvers geven voor vijf van de zes aspecten op meer dan 50% van de teksten feedback, het meeste van de drie groepen schrijvers

Op de helft van de feedbackaspecten is er een significant verband tussen het schrijfvaardigheidsniveau en de feedback op die aspecten. Als eerste, de feedback op stijl. Sterke schrijvers voorzien significant meer teksten van feedback dan zwakke en gemiddelde schrijvers. Ten tweede, de feedback op interpunctie. Op dit aspect geven gemiddelde schrijvers significant meer feedback dan zwakke en gemiddelde schrijvers. Tot slot is er een significant verband tussen schrijfvaardigheid en feedback op lay-out. Ook hier geven gemiddelde schrijvers significant meer feedback op dan zwakke en sterke schrijvers. Naast kwantitatief onderzoek is er meer kwalitatief gekeken naar de feedback van studenten. Uit dit onderzoek bleek dat de feedback van sterke schrijvers meer dan van gemiddelde en zwakke schrijvers gericht is op een specifiek onderdeel van de tekst. Daarnaast geven sterkere schrijvers procentueel meer feedback op hogere-orde-aspecten dan de andere groepen schrijvers.

4. En nu?

Naar aanleiding van dit onderzoek is voorzichtig te stellen dat er inderdaad een verband is tussen schrijfvaardigheid en de aard van de feedback die studenten geven. Tijdens de presentatie zal ik dat verband toelichten en visueel maken. Ik zou graag in gesprek gaan over wat deze resultaten betekenen voor onze onderwijspraktijk. Daarnaast wil ik een aanzet doen voor een wijze waarop we studenten kunnen leren kwalitatief goede feedback te geven.

Referenties

- Bogaerds-Hazenberg, S., R. Bouwer, J. Evers-Vermeul & H. van den Bergh (2017). “Daar maak ik geen punt van! Feedback en tekstrevisie op de basisschool”. In: *Levende Talen Tijdschrift*, 18 (2), p. 21-30.
- Bouwer, R. & H. van den Bergh (2015). “Toetsen van schrijfvaardigheid: hoeveel beoordelaars, hoeveel taken?”. In: *Levende Talen Tijdschrift*, 16 (3), p. 3-12.
- Bouwer, R. & M. Koster (2016). *Bringing writing research in the classroom: The effectiveness of Tekster, a newly developed writing program for elementary students*. Utrecht: Universiteit Utrecht. [Proefschrift].
- Franssen, H. & C. Aarnoutse (2003). “Schrijfonderwijs in de praktijk”. In: *Pedagogiek*, 23 (3), p. 185-198.
- Hoogeveen, M. (2017). *Schrijfvaardigheid in het basisonderwijs. Domeinbeschrijving ten behoeve van peilingsonderzoek*. Enschede: SLO.
- Janssen, T. & D. van Weijen (2017). *Effectief schrijfonderwijs op de basisschool. Een didactisch kader ten behoeve van landelijk peilingsonderzoek*. Amsterdam/Den Haag: Universiteit van Amsterdam/NRO.
- Korstanje, M. (2012). *Teksten in de maak. Leerlingen begeleiden bij het schrijven*. Amersfoort: CPS.
- Krom, R., J. van de Gein, J. van der Hoeven, F. van der Schoot, N. Verhelst, N. Veldhuijzen & B. Hemker (2004). *Balans van het schrijfonderwijs op de basisschool*. Arnhem: Cito.
- Kuhlemeijer, H., A. van Til, B. Hemker, W. de Klijn & H. Feenstra (2013). *Balans van de schrijfvaardigheid in het basis en speciaal onderwijs 2*. Arnhem: Cito.
- Matsumura, L, G. Patthey-Chavez, R. Valdés & H. Garnier (2002). “Teacher feedback, writing assignment quality, and third-graders revision in lower-and higher-achieving urban schools”. In: *The Elementary School Journal*, 103 (1), p. 3-25.
- Norden, S. van (2014). *Iedereen kan leren schrijven. Schrijfplezier en schrijfvaardigheid in het basisonderwijs*. Bussum: Coutinho.
- Til, A. van, J. van Weerden, B. Hemker & K. Keune (2014). *Balans van de taalverzorging en grammatica in het basis en speciaal onderwijs. Uitkomsten van de peiling in 2009 in jaargroep 5, jaargroep 8 en de eindgroep van het SBO*. Arnhem: Cito.